

Tbilisis, 1987 metai

Vakaro šviesa strigo jos plaukuose. Ji įstengs, netrukus įveiks ir šią kliūtį, iš visų jėgų spaus kūnu grotas, kol jos nebegalės priešintis jos svoriui ir sudejavusios pasiduos. Taip, ji pralauš šią užtvarą ne tik dėl savęs, bet ir dėl mūsų trijų, kad atlaisvintų kelią savo neperskiriamoms bendražygėms į nuotykį.

Akimirką sulaikiau kvėpavimą. Išplėtusios akis žiūrėjome į savo draugę, stovinčią tarp dviejų pasaulių: viena koja Dina tebestovėjo ant Engelso gatvės grindinio, kitą jau buvo įkišusi į tamsų Botanikos sodo kiemą; Dina svyravo tarp leistino ir draudžiamo, tarp nežinomybės vilionės ir pažįstamų dalykų monotonijos, tarp kelio namo ir pavojaus. Ji, drąsiausia iš mūsų keturių, atvėrė mums slaptą pasaulį, į kurį tik ji viena galėjo mus įleisti, nes nei grotos, nei tvoros jai nieko nereiškė. Ta, kurios gyvenimas paskutiniaisiais slegiančio, paliegusio, orą gaudančio šimtmečio metais turėjo baigtis kilpoje, sunertoje iš gimnastikos žiedų virvės.

Tačiau tą naktį, kai iki mirties buvo likę daug nenuovokių metų, mane užplūdo visa apimantis jausmas, kurio nepajėgiau tiksliai nusakyti. Šiandien galbūt pavadinčiau tai svaiguliu, dovana, kurią gauni iš gyvenimo visiškai nepasirengęs, tas mažytis plyšelis, kuris retai kada prasiveria visoje toje šlykščioje kasdienybėje, sunkiausiame gyvenimo darbe, ir kuris leidžia nutuokti, kad už viso to, kas perdėm įprasta, slypi kur kas daugiau, jei tiesiog leisi tam būti, atsisakysi privalomybių ir iš anksto numatytų modelių, kad būtų galima žengti lemiamą žingsnį. Mat iš tikrųjų to nesuvokdama jau anuomet nujaučiau, kad toji akimirka visam laikui įsirėš į atmintį ir laikui bėgant taps laimės simboliu. Jaučiau, kad ši akimirka buvo stebuklinga, ir ne todėl, kad įvyko kažkas ypatinga, bet dėl to, kad iš mūsų vienovės kilo nesunaikinama jėga, bendrystė, kuri nesibaidys jokių iššūkių.

Sulaikiusi kvapą stebėjau, kaip Dina prasiveržia pro grotas į kiemą džiūgaudama, triumfuodama. Akimirką ir aš save laikiau bet kokios laimės, bet kokio džiaugsmo valdove, narsiųjų karaliene, nes akimirką jaučiausi esanti ji, Dina, mano pašėlusiai drąsi draugė. Ne tik aš, bet ir kitos abi tapo ja, persiėmė tuo, regis, tiek daug žadančiu laisvės pojūčiu, juk visas pasaulis už tų surūdijusių virbų tik ir laukė, kol jį ištyrinėsime ir užkariausime, pasaulis, kuris norėjo pulti mums prie kojų.

Priartėjome prie senosios Botanikos sodo tvoros, stebėjomės Dinos padarytu stebuklu, o ji žvelgė į mus savimi patenkinta, tarsi norėdama sulaukti plojimų ir pripažinimo už tai, kad nepaisė mūsų dvejonų, kad buvo teisi, jog šios rūdžių

išgraužtos grotos Engelso gatvėje bus mums ideali landa, už kurios pradėsime taip ilgai lauktą didįjį nuotykį.

– Tai ką, pagaliau tą padarysim? – sušuko ji mums iš kitos pusės.

Kažkuri iš mūsų, neatsimenu kuri, pridėjo rodomąjį pirštą prie suspaustų lūpų ir nerimastingai šnipštelėjo: „Tssss!“

Vienišo žibinto šviesa kitoje gatvės pusėje krito Dinai ant veido, ant abiejų skruostų buvo matyti rūdžių žymės. Žengiau pirmąjį žingsnį, mostelėjusi dešine koja įveikiau baugulį ir jaudulį, neišmanoma pasakyti, katras iš jų kurį pranoko. Stipriai prigludau prie Dinos, kuri kaip įmanydama prilaikė atitraukusi man grotas, plaukai užsikabino už susisukusios ir beprasmiškai kyšančios vielos kilpos, greitai išsilaisvinau ir nusvirduliuavau į kiemą. Už tai sulaukiau palankaus galvos linktelėjimo ir šelmiško Dinos šypsno. Paskatinta sėkmingo drąsos išbandymo šūktelėjau dviem likusioms anapus, kad paskubėtų. Dabar buvau Dinos pasaulio dalis, nuotykių ir paslapčių pasaulio dalis, savimi patenkinta jau ir aš dairiausi aplinkui.

Man atrodė, kad Nėnės širdies plakimą girdžiu iki pat įėjimo į tunelį, kuris prieš mus žiojėjo tarsi plačiai atverti nasrai, tarsi sakytų: taip, jūs tikriausiai manote, kad įveikėte savo baimes ir jau toli nuėjote, tačiau tikrasis siaubas jūsų dar laukia, aš dar esu visu savo tamsiu betoniniu gražumu, kur knibždėte knibžda žiurkių, ką jau kalbėti apie pavojingas sroves ir košmariškus garsus.

Nusukau akis nuo juodos betoninės skylės ir pasiryžau į kiemą išvilioti Nėnę su Ira. Nors prasidėjęs lietus neįkvėpė man drąsos, nuginiau šalin savo rūpesčius, nes iki mūsų tikrojo tikslo dar laukė ilgas kelias.

Pro šalį pravažiavo automobilis. Nėnė instinktyviai pasilenkė. Dina pradėjo juoktis.

– Ji tikriausiai mano, kad dėdė jos jau ieško, o jeigu iš karto neras, užsiundys ant jos savo hienas.

– Negąsdink jos dar labiau, – sudraudė ją Ira, protingiausia ir pragmatiškiausia iš mūsų keturių, Pionierių rūmų šachmatų klubo narė ir priešpaskutinės Užkaukazės mokyklų jaunimo komandų viktorinos „Kas, kur, kada?“ nugalėtoja.

– Nagi, Nene, dabar mudvi tą padarysim! – pasakė ji švelniai, bet pabrėžtinai ir paėmė Nenei už drebančios drėgnos rankos. Tada lankstų ir minkštą Nėnės kūną išstūmė pro grotas, kurias mudvi su Dina laikėme atitraukusios, o kai Nėnė sėkmingai pro jas prasmuko, Ira padarė tą patį.

– Viskas! Ar buvo taip blogai, bailiukės? – pergalingai sušuko Dina ir paleido grotas, kurios gailiai sutarškėjo, atšoko atgal kur buvusios ir sutirtėjusios nurimo.

– Turėsime daug bėdų, sakau jums, – atsakė Ira, bet jos balsas nebuvo toks tvirtas, nes ją taip pat buvo apėmusi euforija – ji nuslopino visus rūpesčius ir mintis apie

problemas, kurių neišvengiamai sulauksime dėl savo naktinio nuotykių. Tada susimąsčiusi pažvelgė į dangų, tarsi ieškodama mūsų būsimo žygio žemėlapių, ir jai ant akinių nukrito sunkus lietaus lašas.

Tą popietę per vėlai grįžau iš privačios matematikos pamokos, kurią tėvo reikalavimu turėjau lankyti pas vieną iš jo draugų profesorių (visi jo draugai buvo arba profesoriai, arba mokslininkai), o Dina jau laukė manęs mūsų virtuvėje. Pasakėme, kad kartu ruošime namų darbus, ir dar kartą aptarėme mūsų pabėgimo planą. Ira su Nene turėjo prisijungti prie mūsų vėliau. Irai buvo šachmatų pamoka, o Nenei teko imtis tam tikrų „saugumo priemonių“, kad būtų leista vakare išeiti iš namų.

Dina išsitraukė iš suplėšytos kuprinės didžiulį žibintuvėlį, ir mes nustebome.

– Atrodo pažįstamas, ką? – ji nusišypsojo. – Taip, jis Beso, bet esu tikra, kad jis net nepastebės, rytoj jam grąžinsim.

Beso buvo mūsų mokyklos sargas, ir man buvo įdomu, kaip Dinai pavyko nukniaukti iš jo žibintuvėlį. Nene garsiai nusijuokė ir, tarsi juokas būtų ją pastūmėjęs, nubėgo prie tamsaus tunelio. Sutrikusios nulydėjome ją akimis, juk ji buvo nedrąsiausia iš mūsų visų. Nene buvo atsargi, nes jos šeimoje dominavo valdingas, visur savo trigrašį kišantis dėdė tironas, kurį mūsų kieme prisidengę delnu visi vadino „žmogumi iš paralelinio pasaulio“. Nene iš tikrųjų nerūpestingas, kone naivus ir mielas būdas buvo visiškai priešingybė geležinei namų hierarchijai, kur vyrai valdė, o moterys be kovos pakluso patriarchalinei struktūrai. Tačiau, laimei, Nene buvo guvi, jos energijos ir gyvybingumo negalėjo suvaržyti jokios bausmės.

Ira nusivalė akinius į baltą mokyklinės uniformos prijuostę, kuri pralindus pro grotas nebebuvo tokia liguistai balta kaip paprastai. Iros mama jos prijuostę kasdien išskalbdavo, iškrakmolydavo ir išlygindavo, o tada suverždavo ją dukrą lyg korsetu. Visų mūsų nugaroje surištas prijuostės kaspinas per dieną atsilaisvindavo, nuslysdavo į šoną, o Iros kaspinas visuomet pavyzdingai išlikdavo vietoje, tarsi svarbiausia visada būti pasiruošusiai, jei pasirodytų koks fotografas, ieškantis pavyzdinio vaiko pirmajam *Komsomolskaja pravda* puslapiui.

Tada Ira irgi pasileido bėgti, kad pasivytų Nene. Kiek pamenu, Nene buvo vienintelis žmogus Iros gyvenime, dėl kurios ji per kelias sekundes būtų atsižadėjusi drausmės, pragmatškumo ir sveiko proto. Tokį vėlų vakarą Ira kartu su mumis išsiruošė visiškai beprasmiškon ekskursijon į Botanikos sodą dar ir dėl to, kad Nene spontaniškai sutiko. Niekada nebūtume pagalvojusios, kad Nenei taip lengvai pavyks įveikti savo šeimos baimę ir neryžtingumą ir sutikti, kai jai pasiūlėme prie mūsų prisijungti. Kai per ilgąją pertrauką triukšmingame mokyklos kieme, kuriame aplinkui

bėgiojo vaikai, ji pareiškė „žinoma, eisiu“ – nepatikliai susižvalgėme, ir po to ji ketvirtį valandos vaidino įžeistą princesę – vieną mėgstamiausių savo vaidmenų. Ira veltui mėgino atkalbėti draugę nuo tos „kvailos minties“, tad Irai neliko nieko kita, kaip tik sukandus dantis sutikti.

Dėl mums nesuprantamos priežasties Nėnė nuo pat pradžių pažadino savotišką šiek tiek ne pagal amžių protingos Iros globėjos instinktą. Lengvai sugundoma, impulsyvi ir painių emocijų valdoma Nėnė visą laiką jautė rūpestingą, tvirtą ir sergstinčią Iros ranką, tarsi ji kiekvieną minutę būtų laukusi, kada Nėnė padarys ką nors neatsargaus, kad tą akimirką būtų šalia, pasirengusi bet kokiai kovai. O dabar ji bėgo paskui Nėnę, kad jai pagelbėtų, kai tik ši pasiners į paralyžiuojančią tunelio tamsą. Lietus vis stiprėjo. Užsimečiau kuprinę per petį ir taip pat leidausi bėgti. Dina nusekė paskui mane, ir aš nežinau, dėl ko mudvi vienu kartu nusijuokėme. Galbūt žinojome, kad nutvėrėme laimei už uodegos. O tos laimės skonis buvo neprinokusių slyvų ir dulkėto vasaros lietaus, jaudulio, nežinomybės ir begalės cukraus pudra pabarstytų nuojautų skonis.